

poorten van de stad³).

Evenmin kan hier opnieuw lang worden stilgestaan bij de vraag of de oprichtingsgeschiedenis haar meest getrouwe weergave vindt in het verslag van Pierre Des Maizeaux in diens *Vie de Bayle*, dan wel in de *Mémoires inédits et opuscules* van Jean Rou. In beide verslagen staat de Rotterdamse invloedrijke magistraat Adriaen Paets centraal, maar in de ene versie (die van Des Maizeaux) zou Johan van Zoelen, die in Sedan colleges had gevolgd bij Bayle, er bij zijn oom Paets op hebben aangedrongen de oprichting van een Illustre School te bevorderen ten gunste van zijn oud-hoogleraar Pierre Bayle, terwijl volgens de *Mémoires* van Jean Rou het Rou zelf zou zijn geweest die zich tot Paets had gewend, zij het dan ook ten gunste van Pierre Jurieu⁴). Op grond van de onderzoeken van Elisabeth Labrousse en F. Knetsch lijkt het verslag van Des Maizeaux voorlopig het meest betrouwbare, temeer waar laatstgenoemde zich beroept op een brief van Pierre Bayle die deze op 8 december 1681 aan zijn vader schreef⁵). Pierre Jurieu zou bovendien na zijn aankomst in de Republiek eerst nog enige weken in Den Haag hebben gewoond, twijfelend of hij zijn beroeping als Waals predikant in de Maasstad zou aanvaarden of in zou gaan op het aanbod van een professoraat te Groningen. Pas nadat ook de Rotterdamse magistraat Jurieu begin 1682 een hoogleraarschap had aangeboden aan de dan reeds bestaande Illustre School, waardoor hij zich met het salaris van zijn predikantschap van voldoende inkomsten verzekerd wist, koos hij definitief voor Rotterdam⁶). Aldus blijft de oprichting van de Rotterdamse Illustre School allereerst verweven met de komst van Pierre Bayle.

In tegenstelling tot Jurieu was er voor de filosoof Pierre Bayle in de periode juli tot oktober 1681 weinig meer te kiezen geweest. Hoewel Bayle reeds lange tijd rekening had gehouden met een gedwongen vertrek uit Sedan en pogingen had ondernomen een nieuwe werkring te vinden in Engeland of de Republiek der Zeven Verenigde Provinciën, was hij daar nog niet in geslaagd, toen de Academie in juli 1681 ten prooi viel aan de repressieve maatregelen van Lodewijk XIV en definitief werd gesloten⁷). Eenmaal brodeloos geworden kon Bayle nauwelijks meer kieskeurig zijn. En als hij in oktober 1681 de reis naar de Republiek aanvaardt, lijkt het enigszins alsof hij een sprong in het duister doet. Hij heeft dan immers nog geen officiële benoeming als hoogleraar ontvangen, noch kende hij op dat ogenblik de hoogte van de jaarlijkse toelage die hem door de Rotterdamse bestuurders zou worden verstrekt. Wel was Bayle